

lenni *dupla* erőfeszítésével tettem magamévá a drámai formát — de immár ebben sem azt, amelyekre a Színházi Élet szolgált heti példákkal (bár nem szabad igazgatalannak lennem, ott olvastam az első Pirandellót, és a *Földnélküly Jánost* és az *Amerikai Elektrát* is). És még inkább köszönhetem a „világnézeti” nevelésemet a második drámámnak, amelyik minden erőfeszítés nélkül szökött aztán világra. — Közben, persze, nemcsak Nyirő és Kállay Miklós darabjait láttam a Nemzeti Színházban, hanem a *Lear királyt* is — ezt annyit, hogy amikor a múltkor Pratóban elkaptam Strehler csodálatos Lear-rendezését (még akkurátosan szöveghű is), végig tudtam mormogni magamban Vörösmarty fordítását, és hallottam megint Mátray Erzsi és Tasnády Ilona hangját és az Urayét és a Maklaryét. És láttam (láttam végre! mert Herczeg Kék rókájának a szériasikere sokáig nem engedte fel a Kamaraszínház színpadára) a *Villámfénynélt*. Megnéztem, ahányszor csak játszották. (Nem valami sokszor.) Tudom, hogy egy jó évtizede volt felújítás belőle, ezt nem néztem meg. Már nem hatott volna úgy. Németh László engem mindig elbűvölt a színpadról, mert nincs hatásosabb, mintha egy drámaíró mindig első személyben

FERENCZY BÉNI, SZÜCS LÁSZLÓ, HUBAY MIKLÓS ÉS SZŐNYI ISTVÁN SVÁJCBAN, 1946-BAN

zeng és mindig a maga igazáról — de én erre nem voltam képes. Még csak utánozni se próbáltam, tudtommal soha. Nekem a dráma soha nem volt önigazolásomra szolgáló műfaj. És amikor drámához kezdek, én nem tudom, hogy mi az igazság. Azért írok, hogy megtudjam. Az apológiára berendezkedett intézmények nem is bírtak soha megbékülni az én dramaturgiámmal. De örültem, tapsoltam Németh László drámájának, boldog voltam, hogy találkozom a magyar dráma egy felívelő vonalával. Ezt a periódust Major továbbvitte még 48-ig — a *Lélekbűvár* a magyar vígjáték megújulásának a dátuma is lehetett volna...

— A folytonosság azért már akadozott. Mert valóban: színpadi szerzővé lépett elő Illyés Gyula, s a még Németh Antal ígérte Tamási-darab, a *Hullámgzó* völegény is színpadra jutott. Déry Tibor és Háry Gyula drámái is repertoárba kerültek. De Remenyik továbbra se kellett, s a Nemzeti Színház úgy tett, mintha Németh László nem is léteznék. Legtermékenyebb darabírói korszakát élte pedig, de egyetlen műve nem juthatott színpadra. (Lehet, hogy ez az állapot hívta elő belőle az igazi drámaíró?) És ha figyelmesen áttanulmányozom annak az időnek a műsorát, a Te neveddel sem találkozom. Hazajöve Svájból, mint drámaíró, milyen közállapotot talál itthon?